

Bijlage I

Opzet en methodiek

bij het toezichtsrapport
over de uitvoering van inzageverzoeken
persoonsgegevens door de AIVD en de MIVD

CTIVD nr. 54

14 juli 2017

Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

CTIVD nr. 54

BIJLAGE I

bij het toezichtsrapport over de uitvoering van inzageverzoeken persoonsgegevens door de AIVD en de MIVD

Leeswijzer

In deze bijlage komen de volgende onderwerpen aan bod:

- De inrichting van het onderzoek. Hierbij komt aan de orde hoe dit onderzoek naar de uitvoering van inzageverzoeken over persoonsgegevens past binnen het bredere thema van transparantie over de verwerking van persoonsgegevens door de diensten.
- Het tijdsverloop van het onderzoek.
- De afbakening van het onderzoek. Hier wordt toegelicht waar het onderzoek geen betrekking op heeft.
- De wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd. Dit wordt voor de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) afzonderlijk toegelicht.

Hoe is het onderzoek ingericht?

De Commissie van Toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (CTIVD) verricht een onderzoek naar de onderwerpen notificatie en inzage (verzoeken tot kennisneming) bij de AIVD en de MIVD. Het onderzoek naar deze onderwerpen is op 3 maart 2016 aangekondigd.¹ Met dit toezichtsrapport is het tweede deel van het onderzoek afgerond. Het eerste deel betreft het onderzoek naar de uitvoering van de notificatieplicht. Dit onderzoek heeft geresulteerd in toezichtsrapport nr. 51, dat op 1 februari 2017 aan de Tweede Kamer is aangeboden. De beide ministers hebben de aanbevelingen overgenomen.

In de aankondiging is toegelicht dat beide onderwerpen worden behandeld binnen één onderzoek dat als centraal thema 'transparantie over de verwerking van persoonsgegevens' heeft. Het verbindende element is dat beide onderwerpen de relatie tussen overheid en burger betreffen. Zij beogen een individuele burger, waar dat volgens de wet mogelijk is, een antwoord te geven op de vraag in hoeverre de diensten zijn persoonsgegevens hebben verwerkt. Deze kennis maakt het ook mogelijk vermeend onrechtmatig handelen van een dienst aan de orde te stellen en zodoende de aan hem toekomende grondrechten te kunnen effectueren. Het recht op inzage vormt daarmee een belangrijk onderdeel van het transparantiebeginsel dat geldt in de relatie tussen overheid en burgers en dat samenhangt met rechtstatelijke noties als voorzienbaarheid, draagvlak, vertrouwen en controle. De CTIVD richt haar onderzoek op de verwerking van persoonsgegevens vanwege het inbreukmakende karakter ervan. Voor het onderwerp inzage betekent dit dat in dit rapport alleen verzoeken tot kennisneming van persoonsgegevens zijn onderzocht.

Zowel het onderzoek naar notificatie als inzageverzoeken betreft een onderzoeksperiode van zes maanden (na aankondiging) en wordt, conform artikel 79 van de Wiv 2002, afgesloten met een openbaar toezichtsrapport.

¹ Te raadplegen via www.ctivd.nl.

Tijdsverloop van het onderzoek

De CTIVD heeft het concept-toezichtsrapport vastgesteld op 19 april 2017. Vervolgens is dit rapport op 17 mei 2017 tegelijkertijd aan de beide diensthoofden gestuurd voor een controle van de feitelijke bevindingen en aan de beide ministers voor een oordeel over de openbaarmaking van eventuele staatsgeheime informatie. De CTIVD heeft het toezichtsrapport vastgesteld op 14 juli 2017. Het toezichtsrapport is in verband met het reces van de Tweede Kamer, op 25 juli 2017 aan de beide ministers gestuurd met het verzoek het rapport binnen zes weken toe te sturen aan de beide Kamers der Staten-Generaal.

Afbakening van het onderzoek

Inzageverzoeken die zien op andere gegevens dan persoonsgegevens, dat wil zeggen op bestuurlijke aangelegenheden (gebeurtenissen, onderwerpen, etc.) zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Dit onderwerp komt aan de orde in een afzonderlijk onderzoek dat op 19 juli 2017 is aangekondigd.

Wat ook buiten het onderzoek is gelaten, zijn inzageverzoeken van (voormalig) medewerkers van de diensten die zien op personeels- en salarisadministratie (art. 49 Wiv). Dit omdat deze verzoeken zien op de bedrijfsvoering van de diensten.

De CTIVD doet in het onderhavige onderzoek geen uitspraken over de besluitvorming in individuele inzageverzoeken die onderwerp zijn, dan wel zijn geweest, van een bezwaar- en/of beroepsprocedure. Nu in de bezwaarprocedure en de procedures in beroep en hoger beroep in beginsel van alle achterliggende stukken kennis kan worden genomen en op basis van die stukken een gefundeerde beslissing kan worden genomen, is hier ook geen reden toe. De informatiepositie van het bestuursorgaan dan wel de rechter is in deze gelijk aan die van de CTIVD. Dergelijke beslissingen maken wel deel uit van het voorliggende onderzoek, maar slechts in zoverre dat zij onderdeel zijn van een systeem dat op haar rechtmatigheid wordt getoetst.²

Opmerking verdient hier verder dat in dit onderzoek niet is betrokken de vraag in hoeverre de gegevens die de diensten onder zich hebben al hadden moeten worden vernietigd. De CTIVD heeft reeds in eerdere rapporten gewezen op het belang van vernietiging en derubricering van gegevens.³ De diensten zijn wettelijk verplicht gegevens die, gelet op het doel waarvoor zij zijn verwerkt, hun betekenis hebben verloren, te vernietigen (art. 43 Wiv 2002). Ook dienen zij periodiek te onderzoeken of de rubricering van gegevens kan worden herzien dan wel beëindigd (art. 44 Wiv 2002, artikel 5 Besluit Voorschrift informatiebeveiliging Rijksdienst Bijzondere Informatie 2013⁴). Gegevens die gederubriceerd zijn, kunnen in aanmerking komen voor overbrenging naar het Nationaal Archief. Daar zijn de gegevens toegankelijk voor een breed publiek. Aan de overbrenging van gegevens naar het Nationaal Archief en de vernietiging van gegevens dient een vastgestelde selectielijst ten grondslag te liggen. De vaststelling van deze selectielijst heeft lang op zich laten wachten.⁵ In 2016 zijn de generieke selectielijsten voor de AIVD en de MIVD tot stand gekomen. De selectie was onderwerp van een gerechtelijke procedure, wat betekende dat er tot de uitspraak niet vernietigd mocht worden. De Raad van State verklaarde het beroep in mei 2017 ongegrond (ECLI: NL: 2017: 1177).

Tevens heeft het onderzoek zich niet uitgestrekt tot een beoordeling of de gegevens die naar aanleiding van een inzageverzoek zijn aangetroffen, rechtmatig zijn vergaard, tenzij er bepaalde aanwijzingen

² Zie tevens Bijlage II, paragraaf 7.4.

³ Zie Rapport 33 (2012).

⁴ Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst Bijzondere Informatie (VIRBI 2013).

⁵ Zie voor de AIVD: *Staatscourant* 2016/20699 en voor de MIVD: *Staatscourant* 2016/20700.

bestonden die de rechtmatigheid van de vergaring in twijfel trokken. Die situatie heeft zich in dit onderzoek niet voorgedaan.

Hoe heeft de CTIVD dit onderzoek uitgevoerd?

AIVD

Het onderzoek bestond uit dossieronderzoek en het voeren van gesprekken met medewerkers van de AIVD. Daarnaast heeft de CTIVD schriftelijke vragen gesteld.

De inzagebesluiten in 2016 zijn onderzocht. In 2016 zijn in totaal 62 inzagebesluiten met betrekking tot persoonsgegevens genomen. Ten aanzien van 3 inzagebesluiten geldt dat zij ten tijde van het onderzoek onderwerp waren geweest van een bezwaar- of beroepsprocedure. Ten aanzien van 6 van deze 62 besluiten stond ten tijde van het onderzoek door de CTIVD nog bezwaar dan wel beroep open voor de verzoeker. Deze 9 besluiten zijn door de CTIVD om redenen als hiervoor genoemd niet in haar onderzoek meegenomen. Van de 53 overgebleven zaken zijn steekproefsgewijs in totaal 19 inzagebesluiten en de achterliggende dossiers beoordeeld. Deze besluiten zijn willekeurig gekozen. De CTIVD is van oordeel dat zij een representatief beeld van de uitvoering van inzagebesluiten heeft verkregen.

MIVD

Het onderzoek bestond uit dossieronderzoek en het voeren van gesprekken met medewerkers van de MIVD. Ook zijn schriftelijke vragen gesteld.

Aangezien de MIVD minder inzageverzoeken over persoonsgegevens krijgt dan de AIVD, richtte het onderzoek bij de MIVD zich op de inzagebesluiten in 2015 en 2016. Het betreft in totaal elf inzagebesluiten. Tegen één van de elf besluiten liep ten tijde van het onderzoek door de CTIVD nog de bezwaarprocedure. Dit besluit is daarom buiten beschouwing gelaten. Van de overige tien inzagebesluiten betreft één de niet-ontvankelijk verklaring van de verzoeker wegens niet voldoen aan de wettelijke vereisten. In vijf gevallen werden geen niet-actuele persoonsgegevens aangetroffen. De CTIVD heeft vier inzagebesluiten beoordeeld waarin niet-actuele persoonsgegevens van de verzoeker waren aangetroffen.

